

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

• ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ. ΣΤΕΛΛΑ ΒΙΟΛΑΝΤΗ. - ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ ΤΟΥ 1909. - ΜΕΛΑΧΡΑ. ΒΑΡΙΕΤΕ. ΡΑΧΗΛ.

Ἡ περυσινὴ ἐπιτυχία τῆς «Φωτεινῆς Σάντρον» παρώριμσε τὸν κ. Ξερόπουλον νὰ δραματοποιήσῃ καὶ ἄλλο διήγημά του. Τὸν «Ἐρωτα Ἑσταυρωμένον.»

Ἡ ὥραία Ζακυνθινοπούλα Στέλλα, ἡ κόρη τοῦ Παναγῆ Βιολάντη, τοῦ πλουσίου κτηματίου, πέφτει στὰ ἐρωτικά δίκτυα τοῦ Χρηστάκη Ζαμάνου, υἱοῦ τοῦ ξεπεσμένου κόντε Ζαμάνου καὶ, σ' ἓνα γραμματάκι, πὺν τοῦ στέλνει ἕστερ' ἀπὸ κάπια ψυχικὴ πάλη, τοῦ γράφει: «Εἶμαι δική σου.» Ὁ Χρηστάκης—ἓνας Ζακυνθινὸς λεοντιδεὺς— πὺν τῷχει καμάρι του νὰ κορτεζάσῃ ὅλες τίς γυναικες, παντρεμένες κι ἀνίπαντρες, καὶ πὺν βάλληκε μὲ τὰ σωστά του νὰ κἀνῃ δική του τῇ Στέλλᾳ, πρὸ παντὸς γιὰ τὴν προικιά της, δὲν εἶναι ὁ γαμπρός, πὺν ὀνειρεύεται γιὰ τὴν κόρην του ὁ Παναγῆς Βιολάντης, ὁ δεσποτικὸς πατέρας καὶ πεισματάρης, πὺν στὴν ψυχὴ του μέσα κυριαρχεῖ περισσότερ' ἀπ' ὅλα τὰ αἰσθήματα, τὸ αἶσθημα τῆς ἐξουσίας τῶν δικῶν του. Μὰ καὶ ἡ Στέλλα εἶναι τοῦ πατέρα της κόρη στὸ πείσμα. Ἀθῶα κατὰ βάρδος, ἀφίεται στὴν ἀγάπῃ της γιὰ τὸ Χρηστάκη, μ' ὅλη τὴ δύναμι τῆς παρθενικῆς της ψυχῆς. Ἡ φράσις: «Εἶμαι δική σου» πὺν χαράζει ἐπάνω στὸ φνσιτικὸ χαρτὶ μὲ τὴ μαργαρίτα στὴν ἐπάνω κόχῃ, δὲν εἶναι ἀπὸ τίς συνεθισμένες ἐρωτοτροπίες τῶν κοριτσιῶν. Αἱ κατακτήσεις τοῦ Ζαμάνου, πὺν κοινολογοῦνται ἀπὸ στόμα σὲ στόμα, στὰ μάτια τῆς ἀγνῆς Ζακυνθινοπούλας δίνουν κάπια μῆγλῃ στὸν ἀγαπημένο της. Εἶναι ἐπερήφανη πὺν κατώρθωσε ν' ἀγαπηθῇ—ἔτσι πιστεύει— ἀπὸ τὸν ὥραϊο κατακτητὴ καὶ κάπιος παιδιάτικος ἐρωϊσμός,—νὰ κερδίσῃ αὐτὴ, μὴ κόρη ἐνὸς πλουσίου ἀστοῦ, ἀλλὰ χωρὶς τίτλους καὶ χωρὶς οἰκόσημα, τὴν καρδιὰ τοῦ Χρηστάκη, πὺν τὸν ζητοῦνε τόσες καὶ τόσες καὶ τρελαίνενα γιὰ δαύτονε ἡ Μαίρη τοῦ κόντε-Μαρκότση—τὴν δυνάμωνει στὴν ἀπόφασί της νὰ γίνῃ δική του ἢ νὰ πεθάνῃ.

Ἔτσι ὅταν ὁ πατέρας της, ἀφίει ὅλο τὸ θυμὸ του νὰ ξεσπάσῃ ἐπάνω της καὶ τὴν καταριέ-

ται καὶ τὴν βοῶζει, πὺν ἐρεξίλεψε τὸ σπῖτι τους μὲ τὰ καμώματά της καὶ τὸ ἐρωτικὸ ραβασάκι πὺν ἔστειλε τοῦ Χρηστάκη καὶ πῆρε κείνος θάρρος νὰ τοῦ ζητήσῃ τὸ χέρι της, ἡ Στέλλα ἀφίει μὴ σπαρακτικὴ ἀλήθεια νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὰ χεῖλῃ της:

—Πάει!... Ἀὲν μὲ χωρεῖ περὶ τὸ σπῖτι τοῦ πατέρα του.

Καὶ μὲ τὸ πείσμα τὸ Βιολάντικο, πὺν τρέχει μέσα στὶς φλέβες της καὶ τὴν πεποίθησι, πὺς μὴ φορὰ πὺν ἔγραψε τοῦ καλοῦ της πὺς εἶναι δική του δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀλλοιῶς παρὰ νὰ γίνῃ δική του, ὑπομένει μὲ—μὴ μαρτυρικὴ ἐγκατέρρησι ὅλα τὰ βάσανα καὶ τὰ μαρτύρια πὺν τῆς ἐπέβαλλε ὁ πατέρας της γιὰ ν' ἀρνηθῇ τὸ Χρηστάκη, νὰ ζητήσῃ συγγνώμην καὶ νὰ παντρευτῇ τὸν πλούσιο ἔμπορο Μένουλα.

—Ἀφοῦ τὸ θέλετε, λέει κάπου, νὰ μὴν πάρω τὸ Χρηστάκη, δὲν τὸν πέρω. Μὰ δὲν θὰ πάρω καὶ κανέναν ἄλλον. Οὔτε ζητῶ συγγνώμην. Δὲν ἔκανα τίποτε κακὸ γιὰ νὰ ζητήσω συγγνώμην.

Μέσα στὴ μικρὴ καὶ σκοτεινὴ σοφίτα, πὺν τὴν ἔχει φυλακισμένη ὁ πατέρας της γιὰ νὰ τὴν ἀναγκάσῃ ν' ἀλλάξῃ κεφάλι, τὸ καλὸ κ' ὑπερήφανο κορίτσι, μὲ μόνῃ συνταοφίᾳ τὴ ρεζεντά της, περιμένει τὸ Χρηστάκη. Εἶναι βέβαιη πὺς τὴν ἀγαπᾷ κ' ἐκεῖνος ὅπως κι αὐτὴ τὸν ἀγαπᾷ καὶ δὲν ἀμφιβάλλει, πὺς θὰ ὑπερνικήσῃ κάθε ἐμπόδιο γιὰ νᾶρθῇ νὰ τὴν πάρῃ. Ἀπὸ τὸ μικρὸ φεγγίτη προσπαθεῖ νὰ τὸν διακρῇ κάτω στὸ δρόμο. Τοῦ κάκον! Ἐκεῖνος δὲν φαίνεται. Καὶ σβίνει, ὅλον ἐν σβίνει...

Τὸ τέλος ἐπέρχεται τραγικόν. Ὁ πατέρας της τὴς φέρνει ἔξωφρα τὰ ματάτια, πὺς ὁ Χρηστάκης ἐξεπόρτισε μὲ τὴ Μαίρη Μαρκότση. Στὸ ἄκουσμα αὐτὸ δὲν ἀντέχει. Μὲ μὴ τελευταία διαμαρτύρησι: «Ψέματα... ψέματα!» πέφτει νεκρή.

Τὸ ἔργον πρωτοπαίχθηκε τὸν περασμένον χειμῶνα στὰς Πάτρας ἀπὸ τὴν Κυβέλη, μὲ μεγάλη ἐπιτυχία...

Ἐδῶ, ὁ συγγραφεὺς τοῦ τὸ ἔδωσε σιὴ «Νέα Σκηρὴ» ἀφοῦ τὸ διεσκεύασε κάπως. Τοῦ ἄλλαξε δηλαδή τὴ δεύτερη πράξι. Ὅσοι τὸ εἶδαν στὰς Πάτρας καὶ δῶ, δῦσχυρίζονται ὅτι μὲ τὴν ἀλλαγὴν αὐτὴν, ἐβλάβη ἐν μέρει ἡ δραματικὴ του ἐνότης.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι ὅπως ἐπαίχθηκε ἀπὸ τὴν «Νέα Σκηρὴν» ἡ δευτέρα πράξις δὲν ἔχει τὴν δύναμιν τῆς πρώτης καὶ τῆς τρίτης.

Ὅπως ὁποῖτε, ἐσημείωσε ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν καὶ ἔδωσε τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὴν δα Κοτοπούλῃ νὰ μᾶς δώσῃ μίαν ἀπὸ τὰς ὥραιάς ἐκδηλώσεις τῆς Τέχνης τῆς, τὰς ὁποίας τόσον σπανίως δυστυχῶς μᾶς δίνει τὰ τελευταῖα αὐτὰ χρονία ἡ καλὴ ἡθοποιός.

* *

Οἱ κ. κ. Τσοκόπουλος καὶ Ἀννίος ἐσέβριον ἐφέτος εἰς τὸ νοῆμον κοινὸν καὶ τὴν γενναίαν φρουρὰν τῆς πρωτενοῦσης, τὸν τρίτον τόμον τῶν «Παραθηναίων». Τὰ «Παραθήρια τοῦ 1909.»

Διὰ τὸ ἔργον αὐτό, εἰς τὸ ὅποιον—ὅπως καὶ εἰς τὰ προηγούμενα—συνειργάσθησαν, ἐκτὸς τῶν ἐπισήμως εἰς τὸ πρόγραμμα ἀναφερομένων συγγραφέων, καὶ ὁλόκληρος ὁ θίασος τῆς «Νέας Σκηρῆς» καὶ ἐπρόσθεσε σκηρὰς ὁ ταμίας καὶ τραγουδάκια ὁ θεατρῶνης, δὲν θ' ἄξιζε τὸν κόπον νὰ γίνῃ καὶ λόγος ἀπὸ τὴν σιὴν αὐτὴν, ἐὰν ἡ κλασσικὴ ἀποτυχία του δὲν ἐσημείωνε καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς καταλύσεως τῆς μόδας τῶν «Ἐπιθεωρήσεων».

Τὸ γεγονός αὐτό, ὅσο καὶ ἂν εἶναι οἰκονομικῶς δυσάρεστον διὰ τοὺς συμπαθεῖς συγγραφεῖς τῶν «Παραθηναίων», πρέπει, ἐν τούτοις, νὰ χαρεῖται μὲ κάποιαν ἰδιαίτεραν χαρὰν.

Ν' ἀρχίσῃ ὁ κόσμος νὰ κουράζεται ἀπὸ τὰ ἡλίθια εὐφυολογήματα τοῦ Πετεινάρη καὶ ν' ἀηδιάξῃ ἀπὸ τὰ ρούμερα τοῦ καφε-σαντῶν, εἰς τὰ ὁποῖα μετεβλήθησαν οἱ ἡθοποιοί, εἶναι κάποιο εὐδαίμον σημεῖον διὰ τὸ Ἑλληνικὸν Θέατρον. Ἦτο καιρὸς πειὰ νὰ ἐπέλθῃ ἡ ἀντίδρασις κατὰ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ βαναύσου γούστου τοῦ κοινοῦ ἀπὸ ἑνα θιασάρχην, ποὺ δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μὲ τὴν Τέχνην καὶ δὲν ἐννοεῖ νὰ λησμονήσῃ τὰ πρῶτα καλλιτεχνικά βήματά του ἐπάνω στὴ σανίδα τῆς παντομίμας εἰς τὸ Κορδελὶ τῆς Σμύρνης. Ἦτο καιρὸς ἡ

πανηγυρικὴ ἀποτυχία τῶν ἐφτερινῶν «Παραθηναίων» νὰ μᾶς πείσῃ ὅτι ὁ κόσμος ἀρχισε ν' ἀναζητῇ κάποιαν ἐκλεκτοτέραν πνευματικὴν τροφήν.

Ἰδίως ὁμως ἦτο καιρὸς νὰ πεισθῇ ἡ δις Κοτοπούλῃ, ὅτι ἡ θέσις τῆς δὲν εἶναι πλέον—ὅπως δὲν ἦτο ποτὲ—κοινὰ εἰς τὸν κ. Σαγιώρ. Μπροστὰ τῆς ἀνοίγεται ἕνα εὐρύτατο στάδιο ἀληθινῆς καλλιτεχνικῆς δράσεως. Ἄς τὸ ἀκολουθήσῃ, μὲ τὴ βεβαιότητα, ὅτι θὰ τὴν ἐποστηρίξουν ὅλοι ὅσοι τὴν ἐκτιμοῦν ἀληθινὰ καὶ σέβονται τὸ ταλόντο τῆς. Πρῶτος ἐγώ, ποὺ ἂν τῆς εἶπα τὰ πικρότερα λόγια, δὲν τῆς κρατῶ ὁμως καμμιά κάκια γιατί δὲν ἠθέλησε πέρνει νὰ παίξῃ τὴ «Χειραφετημένη» μου. Καὶ γιὰ τὸ καλὸ ποὺ τῆς ἔκανε, ἢ ποὺ θὰ τῆς κάνει, μὲ τὴν ἐφτερινὴν ἀποτυχίαν τῶν «Παραθηναίων» ὁ ἀγαπητὸς μου συνάδελφος κ. Τσοκόπουλος, ἄς προσπαθήσῃ νὰ πείσῃ καὶ αὐτόν, ὅτι εἶχε ἄδικον γιὰ τὶς συμβουλὰς ἀνατροφῆς, ποὺ μοῦ ἔδωσεν πέρνει εἰς τὰς «Ἀθήνας».

* *

Κανένα ὄνειρον δὲν πραγματοποιεῖται, ἀλλὰ καὶ ἂν πραγματοποιηθῇ δὲν εἶναι πειὰ ἐκεῖνο ποὺ ἐπερίμενε κανεὶς. Γύρω ἀπὸ τὴν κεντρικὴν αὐτὴν ἰδέαν πλέκεται τὸ νέον ἔργον τοῦ κ. Παντελῆ Χόρν.

Ἡ Μελάχρα, ἡ ὥραία ἀτσιγγανοπούλα, ποὺ, χρονία τώρα, σὰν πέθανε ἡ μάνα τῆς—μὰ ξακουσμένη προφήτισσα τῆς φυλῆς τῆς—ἐγύρισε τὸν κόσμον ὅλον μὲ κάποιον θίασον θεατρῶν, κουρασμένη τώρα πειὰ ἀπὸ τὴ ζωὴ αὐτὴ ξαναγυρίζει στὸ ἀτσιγγανοχώρι τῆς καὶ ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὴ γρηὰ μάγισσα Βενετιά νὰ τῆς δώσῃ τὸ πριγκηπόπουλο τοῦ παραμυθιοῦ, ποὺ σὰν ἦταν μικρὴ τῆς ἔταξε νὰ τῆς δώσῃ ἄντρα. Τὸ θέλει τὸ πριγκηπόπουλο. Εἶναι γραφτό τῆς νὰ τὸ πάρῃ καὶ θὰ τὸ πάρῃ!

Καὶ ὦ τοῦ θαύματος! τὸ πριγκηπόπουλο—ἕνα ἔκθετο μῦς πριγκηπισσας καὶ ἐνὸς γύφτου—ἐπάρχει στὸ χωριό. Εἶναι ὁ Νέδος, ὁ παραγνὸς τοῦ Τεμέλκου, τοῦ γέρω-ξεκουτιάρη, ποὺ ἡ γυναικὰ του, ἡ ὁμορφὴ Περονζὲ τραλαίνεται γι' αὐτόν. Τὸν Νέδο δηλαδή. Αὐτὸς ὁμως, ποὺ βαρέθηκε νὰ δουλέψῃ τὸ μπαζικὶ καὶ ὀνειρεύεται νὰ δουλέψῃ καὶ τὸ χρυσάφι, δίνεται ὁλόκληρος στὴν ἀγάπῃ τῆς ὁμορφῆς Μελάχρας.

Ἡ Περουζέ, περιφρονημένη διαφεί εκδίκησι. Ἀλλὰ στήν παγίδα πὺν στήνει τοῦ Γιάσσαρη καὶ τῆς Μελάχρας, κνηγῶντας τὸ ὄνειρό της, πέφτει ἡ ἴδια. Καὶ ἡ Μελάχρα — τὸ ὠραῖο αὐτὸ σύμβολο τῆς ἀγαπημένης τῆς Μοίρας — χορεύει πὺν τρελλὸ χορὸ τῆς Χαράς καὶ τῆς Ζωῆς τῇ στιγμῇ, πὺν πεθαίνει ἡ ἀντίζηλή της, ἡ δειροκνηγῆτρα, πὺν βάλθηκε νὰ τῆς κόψη τὸ δρόμο.

Ἡ σύλληψις τοῦ ἔργου, δυνατὴ, ποιητικὴ, γεμάτη σύμβολα, ἐξέφυγε δυστυχῶς ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ συγγραφέως στήν ἐκτέλεσι. Οἱ δύο πρωτοὶ πράξεις, μὲ ὅλον τὸν δυνατὸν διάλογόν τους προχωροῦνε ἄτοκες. Ὁ λυρισμός του κονράζει. Μόλις εἰς τὸ μέσον τῆς δευτέρας πράξεως, τῇ στιγμῇ πὺν ἀρχίζει τὸν πόλεμο ἡ Περουζέ, ἀρχίζει ἡ δρᾶσις. Καὶ πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσῃ κανεὶς, αὐτὸ ἔβλαψε πολὺ τὸ ἔργον. Ἐπειτα τὰ σύμβολα—κ' ἔχει παραπολλὰ τὸ δρᾶμα αὐτό—δὲν εἶναι ὅσῳ ἔπρεπε διαγεγραμμένα καλὰ, ὥστε νὰ τ' ἀντιληφθῇ ὁ θεατὴς καὶ κατανοῇ σὲ πολλὰ σημεῖα ἐντελῶς ἀκατάληπτα. Ὁ τρόπος π. χ. τοῦ γέρω-ξεκουτιᾶρη Τεμέλκον πὺν μοιράζεται μὲ τὸν Νέδον τὴν γυναῖκά του καὶ πὺν συμβολίζει τὴν ἐλεύθερη ζωὴν τῶν Ἀτσιγγάνων ἔξω ἀπὸ κάθε συνθήκην καὶ νόμον, εἶναι περισσότερο ἀπὸ ὅτι ἔπρεπε μὲ ἀμέλεια ζωγραφισμένος. Τέτοιες ἀδυναμίαι, ἢ καλύτερα ἀπροσεξίαι τοῦ συγγραφέως παρουσιάζει πολλὰς τὸ ἔργον. Ὁ κ. Χόρν δὲν ἔλαβε πολὺ ὑπ' ὄψιν τὸν θεατὴν καὶ ἰδίως δὲν ἐπελόγησεν, ὅτι στὸ θέατρον, πὺν χίλια δυὸ πράγματα ἀποσποῦν τὴν προσοχὴν τοῦ κοινοῦ ἀπὸ τῆ σκηνῆς, οἱ μεγάλες γραμίαι πρέπει νὰ εἶναι ὅσῳ τὸ δυνατὸν περισσότερες.

* Ἐπειτα καὶ τὸ παίξιμο τῶν ἠθοποιῶν ἀδίκησε πολὺ τὸ ἔργον του. Ἄν ἐξαιρέσῃ κανεὶς τὴν δα Κοτοπούλη καὶ τὸν κ. Κούρτελιν ἐν μέρει, ὅλοι οἱ ἄλλοι ἔκαναν ὅ,τι ἤθελαν. Ἀλλὰ καὶ ὁ σκηρικὸς διάκοσμος ἦταν ἀνακριβής. Καὶ τὸ περιβάλλον ἐνὸς καλοκαιριοῦ θεάτρον ἀκατάλληλον γιὰ ἓνα ποιητικὸν ἔργον σὰν τὴν Μελάχρα. Ἀκόμα καὶ ἡ ζήτησις πὺν ἔκανε ἐκεῖνο τὸ βράδυ ἦτο ἀνυπόφορον....

Ὅπωςδήποτε, τὸ ἔργον ξεχωρίζει—εἶν' ἡ ἀλήθεια αὐτὴ—ἀπὸ ὅλα σχεδὸν τὰ ἑλληνικὰ ἔργα, πὺν ἐγράφησαν ἔως σήμερα. Καὶ τὸ τέλος του

—τὸ ξεράντωμα τοῦ Μοιραίου—ἐγγίζει τὸ τέλειον. Ὁ ποιητὴς του ἂν δὲν κατώρθωσεν νὰ ὑποτάξῃ μίαν γενναίαν του ἐμπνευσιν εἰς τοὺς νόμους τῆς σκηνῆς, ἐπέτυχεν ὁμως νὰ μᾶς δώσῃ ἓνα ὑπέροχο ποίημα. Κι ἀπὸ τὸν συγγραφέα τῶν «Πετροχάρηδων», τὸν τεχνίτην δηλαδὴ τῶν ὠραίων δραματικῶν σκηνῶν, μπορεῖ κανεὶς νὰ περιμένη μὲ πεποίθησιν εἰς τὸ μέλλον, ἓναν συνδυασμὸν τέλειον ἐμπνεύσεως κ' ἐκτελέσεως.

* *

Ἡ Ραχήλ, ἡ ὁμορφὴ κόρη τοῦ πλουσίου Ἑβραίου τραπεζίτου, ἐσπούδασε στήν Ἑλβετία ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔχει γυρίσει μορφωμένη, χωρὶς προλήψεις, χωρὶς κανένα φανατισμὸν γιὰ τὴ θρησκεία καὶ τὴ φυλὴ της. Κατὰ βάθος μάλιστα κλίνει πρὸς τὸ μέρος τῶν χριστιανῶν.

Εἰς μίαν στιγμὴν ἐνθουσιασμοῦ δὲν διατάζει νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἀπὸ κείνον πὺν εἶπε «ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ» καὶ «ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος» εἶνε ἀνώτερος ἐκεῖνος πὺν ἐδίδαξε «Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν.»

Τις ιδέαις της αὐτὲς δυναμώνει ἀκόμα περισσότερον ἡ ἀγάπη της πρὸς τὸν Κάρολον Δεσύλαν, χάριν τοῦ ὁποίου ἀποφασίζει νὰ γίνῃ καὶ κατὰ τύπους Χριστιανή, νὰ βαπτισθῇ καὶ νὰ ὑπανδρευθῇ τὸν καλὸν της.

Ἐξαιρῶ ὁμως οἱ γνωστὰς ἀντισημιτικὰς σκηνὰς τῆς Ζακύνθου τοῦ 1891 θέτουν ἀντιμετώπους κ' ἐχθροὺς τοὺς ἔως χθὲς ἀδερφωμένους Ἑβραίους καὶ Χριστιανοὺς τῆς ὁμορφῆς νήσου.

Ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν τῆς Ραχήλ μόνος ὁ Λαῦκος εἶναι φανατικός. Οἱ ἄλλοι ὅλοι ἐλευθεριάζουν καὶ τοῦ κακοῦ προσπαθεῖ νὰ τοὺς φανατίσῃ. Μία στιγμὴ ὁμως, πὺν φέρουν, τὸ γέρω-Τεδέσκο πληγωμένο ἀπ' ἔξω ἀπὸ μιὰ πέτρα πὺν τοῦ ἔρριξε κατακέφαλα κάποιος ἄγνωστος, ἡ Ραχήλ κλονίζεται. Τὸ φυλετικὸν μῖσος τῆς γενεᾶς της κατὰ τῶν Χριστιανῶν ξενιτὰ μέσα της, μεταμιλεῖται γιὰ τὸν ἔρωτά της καὶ τὴν ἀπόφασί της ν' ἀλλαξοπιστήσῃ καὶ διώχνει τὸν Κάρολον.

Ἡ πληγὴ ὁμως τοῦ πατέρα της δὲν εἶναι σοβαρά. Καὶ μετὰ τὴν πρώτην ἐντύπωσιν ξαναγυρίζει πάλι στὰ παλιὰ της τὰ ὄνειρα. Μέσα στήν ψυχὴν της κάποια πάλιν μεταξὺ ἔρωτος καὶ καθήκοντος διεξάγεται, ἡ ὁποία τὴν ὁδηγεῖ στήν ἀπόφασιν τῆς αὐτοκτονίας.

Τὴ στιγμὴ ὅμως, πὺν ἀρχίζει νὰ ἐκτελῇ τὸ τραγικὸν τῆς διάρῃμα, κλεισμένη μέσα στὴν αἰθούσα καὶ προσπαθεῖ νὰ δηλητηριασθῇ ἀπὸ τὸ βαρὺν ἄρωμα τῆς μανώλιας, ἔρχεται ἡ κ. Δεσύλα νὰ τὴν παρακαλέσῃ γιὰ τὸν Κάρολο πὺν «πεθαίνει γι' ἀγάπη τῆς.»

—Κανεῖς δὲν πεθαίνει γιὰ μᾶς, τῆς ἀπαντᾷ ἡ Ραχήλ. Ἐμεῖς πεθαίνουμε γιὰ τὴν ἀγάπη τῶν ἄλλων.

Ἡ πάλῃ ἐξακολουθεῖ ἀκόμα μέσα στὴν ψυχὴ τῆς. Τὸ δηλητήριον τοῦ φανατισμοῦ, πὺν τῆς ἐστάλαξε τεχνικὰ ὁ Δανῖκος ἐνεργεῖ ἀκόμα. Κ' ἐπακολουθεῖ μιὰ βιαία σκηνή. Ἡ κ. Δεσύλα τὴν βρίζει, τὴν ἀπειλεῖ, πὺς ὅταν θὰ θελήσῃ ἐκείνη, θ' ἀντισταθῇ αὐτὴ καὶ φεύγει.

Τότε στὸ πείσμα ὅλων, ἡ Ραχήλ γράφει τοῦ Καρόλου. Ἐκεῖνος ἔρχεται καὶ τὴ στιγμὴ ἀκριβῶς, πὺν ἡ ἱστορικὴ Αἰταρεία τοῦ Ἑστανρωμένου—εἶναι Μεγάλῃ Παρασκευῇ—περνᾷ κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρό τῆς, ἡ Ραχήλ βαπτίζεται στὰ δάκρυά τῆς καὶ γίνεται Χριστιανή.

Τὰ πάθη ὅμως καὶ ὁ φανατισμὸς μαίνονται ἔξω. Ὁ λαὸς ἐπαναστατεῖ κατὰ τῶν Ἑβραίων καὶ ἀπειλεῖ ἔφοδον κατὰ τῆς οἰκίας τῆς. Ὁ Δανῖκος, τὸν ὁποῖον ὁ φανατισμὸς ἔχει τυφλώσει ζητεῖ ἓνα Χριστιανόν, τὸν πρῶτον Χριστιανόν πὺν θὰ πατήσῃ τὸ σπῖτι του νὰ τὸν σκοτώσῃ καὶ νὰ ἐκδικηθῇ.

Ὁ πρῶτος Χριστιανὸς πὺν συναντᾷ εἶναι ὁ Κάρολος. Τρελλὸς ἀπὸ τὸ μῖσός του τὸν σκοπεύει. Προφθάνει ὅμως ἡ Ραχήλ καὶ ὑπερασπίζουσα μὲ τὸ σῶμά τῆς τὸν ἀγαπημένον τῆς, δέχεται αὐτὴ κατὰστηθα τὴ σφαῖρα.

Μὲ τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν, ὁ κ. Ξερόπουλος ἔκαμεν ἓνα ἀπὸ τὰ καλύτερα δράματά του. Θὰ ἦτο πολὺν δύσκολον νὰ πῇ κανεῖς ἂν εἶναι τὸ καλύτερό του, ἀλλὰ καὶ πολὺν παράτολμον νὰ παραδεχθῇ τὴν κριτικὴν τῶν Ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων, ἡ ὁποία τὸ θεώρησεν ὡς τὸ χειρότερον.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι τὸ ἔργον αὐτὸ συλλεγθὲν ὡς δράμα ἔχει περισσότερα δραματικά στοιχεῖα καὶ ἀπὸ τὴν «Φωτεινὴν Σάντη» καὶ ἀπὸ τὴ «Στέλλα Βιολάντη» γιὰ νὰ μιλήσουμε μόνον γιὰ τὶς δύο τελευταῖες θεατρικὰς ἐπιτυχίας τοῦ κ. Ξεροπούλου. Εἶναι ὅμως ἀναμφισβήτητον, ὅτι οὔτε τὴν ὁμαλότητα τῆς πρώτης

ἔχει, οὔτε τὴν ἐνότητα τῆς δράσεως τῆς δευτέρας.

Ἐνῶ ἡ ψυχολογία τῆς ἡρωίδος του μαρτυρεῖ μεγάλην παρατηρητικότητα καὶ μεγάλην ἐλκρινειαν τεχνικὴν, τὸ ὅλον ἔργον δίνει τὴν ἐντύπωσιν παραστολισμένης γυναικας. Ὁ κωμικὸς τόνος, πὺν τοῦ δίνουν οἱ δύο ὑπηρέται, εἶναι ἐντελῶς περιττός καὶ σὲ πολλὰ σημεία κόβουν τὴν ἐνότητα τῆς δραματικῆς συγκινήσεως.

Ἵσως αὐτὸ νὰ μὴ εἶναι σφάλμα τοῦ συγγραφέως. Ὁ κ. Ξερόπουλος μὲ τοὺς δύο αὐτοὺς ὑπηρέτας, ἡθέλῃσε βέβαια νὰ δώσῃ μίαν εἰκόνα τῆς ἀποτυπώσεως ἑβραϊκῆς δειλείας. Οἱ κ. κ. Λεπενιώτης καὶ Χρυσομάλλης, οἱ δύο καλύτεροι κωμικοὶ πὺν ὑπάρχουν σήμερα στὸ Ἑλληνικὸν θέατρον, δὲν κατώρθωσαν νὰ τὸ ἐπιτύχουν. Ἐπαιξαν ὅπως θὰ ἔπαιζαν σὲ μιὰ φάρσα. Ἐνῶ ἔπρεπε νὰ παίζουν σὲ δράμα. Δὲν ἠμπόρεσαν νὰ προκαλέσουν τὸν οἶκτον τοῦ θεατοῦ. Τὸν ἔκαναν νὰ γελάσῃ πρὸς βλάβην τοῦ συγγραφέως. Καὶ τὸ περίεργον καὶ ἀρετὰ χαρακτηριστικὸν εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν εἶνε ὅτι ὅλοι οἱ κριτικοὶ τοὺς ἐλιβάνισαν καὶ τὰ σφάλματα τὰ δικά τους, τὰ ἀπέδωσαν εἰς τὸν κ. Ξερόπουλον.

* *

Εἰς τὴν κ. Κυβέλην Ἀδριανοῦ, ἐδόθη ἀκόμη μία ὥραία εὐκαιρία νὰ ἐπιδείξῃ τὴν δύναμιν τοῦ δραματικοῦ τῆς ταλέντου. Ὑπῆρξεν ὑπέροχος εἰς τὸ τέλος τῆς δευτέρας πράξεως, ὅταν μέσα στὴν ψυχὴν τῆς ξυπνάει ὁ φανατισμὸς τῆς φυλῆς τῆς καὶ μᾶς ἔδωσε μίαν αἰσθητικὴν συγκίνησιν πρώτης γραμμῆς εἰς τὴν σκηνήν τῆς Αἰταρείας. Ἀλλὰ καὶ ὁ θάνατός τῆς τέλειος. Ὁρισμένως, ὁ κ. Ξερόπουλος εἶναι ὁ εὐτυχέστερος συγγραφεύς. Τὰ ἔργα του, παιζόμενα ἀπὸ τὴν πρώτην ἡθοποιὸν τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου, στολισμένα μὲ τὴν ἰδιαίτεραν στοργὴν τῆς ὥραίας Τέχνης, μὲ τὴν ὁποίαν ἔχει νὰ τὰ περιβάλλῃ ἡ Κυβέλη, πέρουν κάποιαν ἐντελῶς ξεχωριστὴν καὶ ἰδιαίτεράν αἴγλην.

ΧΡ. ΠΑΠΑΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ

Υ. Γ.—Καὶ μία εὐχάριστος εἶδησις. Ἡ Κυβέλη μᾶς ἔρχεται τὸν χειμῶνα στὴν Ἀλεξάνδρεια.